

V vsaki vasi na Danskem obstoje že 50 let zimski poučni tečaji, ki jih obiskujejo otroci in starci, ko ni nujnega dela na polju, ter se poučujejo v vsakovrstnih praktičnih stvarih. Ti tečaji niso državni, temveč si jih vzdržujejo posamezne vasi same. Poučujejo učitelj, pastor in številni potovalni učitelji. Največja važnost pri pouku se seveda polaga na kmetijstvo, posebno na živinorejo. Te dve stroki sta zavoljo tega sploh na Danskem na vrhuncu, ter hodijo iz vseh kmetiških držav, tudi iz naših dežel, strokovnjaki se učiti na Dansko. Živinoreja in vse, kar je z isto v zvezi, je na Danskem tako razvito, da nosi deželi na leto 200 milijonov kron. Ali ni to naravnost neverjetna vsota za tako majhno državo? Razen blaginje pa je prineslo to splošno poučevanje ljudstvu tako splošno naobrazbo, da Danska sploh nima ljudi, ki bi ne znali čitati in pisati, a knjig in časopisov je v deželi toliko, da ima vsaka kmetiška hiša svojo knjižnico.

Ali bi se ne dalo tudi pri nas kaj ukreniti za boljšo naobrazbo ljudstva, za splošno omiko? Sposobnih učiteljev imamo v vsaki fari, le dobre volje bi bilo treba. Samo poudarjanje gospodarskega nazadovanja ne reši našega ljudstva.

Jan Szczepanik.

Kakor vam je znano, imamo učitelji in duhovniki po določilih vojnega zakona nekaj ugodnosti glede vojaške dolžnosti. Učitelje uče kot nadomestne rezerviste dvakrat po štiri tedne vojaške izobrazbe, a morajo potem med počitnicami k vojaškim vajam, med tem ko se njih tovariši, ki ne sodijo med branitelje domovine, lahko odpočijejo od naporov svojega stanu. Tako torej ustvarjajo pri nekaterih regimentih učiteljske oddelke in izroče vojaško izobrazbo vzgojiteljev naroda kakemu subalternemu častniku . . .

Avstrijski-ogrski vojni zakon ima nasproti vojnim zakonom drugih držav pomanjkljivost, da nima nikakršne določbe, po kateri bi bili možje, ki so ustvarili na kateremkoli polju človeškega znanja kaj velikega in odličnega, deležni glede aktivnega vojaškega službovanja vsaj tistih ugodnosti, ki smo jih deležni srečni učitelji.

Te ugodnosti, ki je nima naš vojni zakon, bi bilo deležno seveda le ubogo malo smrtnikov; pa da imamo tudi v naši državi tuintam kakega takšnega srečnika, dokazuje ta-le najmlajši slučaj:

Kot izumitelj slavno znano poljski ljudski učitelj Jan Szczepanik — autodidakt v pravem pomenu te besede — saj mu njegova matematiško-fizikaliska izobrazba, ki jo je užival na učiteljišču, nikakor ni mogla zadostovati za njegove epohalne iznajbe n. pr. za teleelektroskop (elektriški dalnoglede), ki se je dvignil v kljub svojim beraškim razmeram spričo svojega, vse zapreke in ovire zmagnujočega genija od ubogega ljudskega učitelja do svetovnoznanega moža, je moral lanske jeseni pri 45. pešpolku v Sanoku natriletno službovanje, da pomnoži število poljskih rekrutov.

Jan Szczepanik se je namreč prej poslovil od učiteljstva, da je mogel študirati ob svojih iznajdbah, ki delajo čast njemu, pa tudi državi, ki ima tako genialne državljane. In ker je bil toliko nepreviden, da se je uvrstil med slavne možje, se je moral ukloniti zakonu in mora sedaj služiti cela tri leta. Vse prošnje in uloge niso nič pomagale, in med prostaki 45. regimenta mora Szczepanikov genialni duh mirovati in rjaveti kot zastarela devica.

Kaj mu koristi vsa njegova veda, kaj mu pomagajo vse njegove velikanske iznajdbe?

Ko je prišel dne 30. kimavca l. l. v Sanok, se je udeležil neke dobrodelne slavnosti, ki jo je priredila poljska šlahta. Takoj je obudil genialni mož med ogromno množico največjo pozornost. Vsa gospoda je govorila samo o lepem mlademu možu in ga — pomilovala.

A Janu Szczepaniku koristi ubogo malo to pomilovanje, ker nimamo zakonite določbe, ki bi ščitila velike in globoke duhove.

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

An sämtliche Volksschulleitungen in Krain.

Aus Anlass eines konkreten Falles, daß ein von einer Volksschulperson überreichtes ungestempeltes Gesuch um Zuerkennung und Flüssigmachung einer Dienstalterszulage wegen Stempelgebrechens beanständet wurde, werden die Volksschulleitungen zufolge Erlasses des k. k. Landesschulrates in Laibach vom 23. Jänner l. J. Zl. 4540 ex 1902 zur eigenen Kenntnis und Verständigung der dortigen Lehrpersonen aufmerksam gemacht, daß zum Zwecke der Zuerkennung von Dienstalterszulagen die Einbringung förmlicher von den Bittstellern unterfertigter Gesuche nicht erforderlich ist, daß es vielmehr genügt, den diesbezüglichen Anspruch unter Vorlage der erforderlichen Dokumente bei der vorgesetzten Schulleitung mündlich vorzubringen, welcher es sodann obliegt, hierüber an den Bezirksschulrat instruirten und als Amtskorrespondenz nach Tar. Post 9 selbstverständlich stempelfreien Bericht zu erstatten.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz Št. Vida pri Ljubljani smo prejeli ta-le dopis: „Slovenec“ je priobčil v prilogi št. 13 z dne 17. januarja t. l. daljši dopis od nas. V tem dopisu je nekaj debelih laži o mojem uradovanju. Zato sem poslal uredništvu „Slovenca“ primeren popravek. Ker pa „Slovenec“ popravka ni v postavnem času priobčil, sem pisal njegovemu izdajatelju in odgovornemu uredniku g. dr. Ignaciju Žitniku in ga prosil, naj vpliva na svojega namestnika v uredništvu „Slovenca“, da priobči moj popravek ali pa vsaj kratko izjavo, da omenjeni dopis ni resničen, kar se tiče moje osebe. Toda vse zaman! Gospodje okolo „Slovenca“ so se poskrili za dr. Žitnikovo imuniteto; ta pa, ki je itak le nekak „slamnat močič“ v uredništvu, se menda ne čuti toliko moškega, da bi mi popravil storjeno krivico.

Da se pa moje molčanje ne bo krivo razlagalo in da bodo gg. kolege videli, kako „očetovsko“ skrbi gospoda okolo „Slovenca“ za naš ugled, naj v našem „Tovarišu“ izpregovorim par besed kot odgovor na „Slovenčeva“ obrekovanje.

„Slovenec“ pripoveduje, da je na naši šoli drugačen red, kakor drugod po Kranjskem. Jaz izpuščam otroke iz šole nezakonito z izpolnjenim 12. letom. Zato se mi pa starši pritožujejo in so celo šolske gosposke moje ravnanje zavrile. Ukazale so mi namreč 14 učencev, ki sem jih